

Roczny Raport MKZZ na temat łamania praw związkowych i praw człowieka

Jak donosi tegoroczny raport prześladowania w najgorszej formie – czyli zabójstwa działaczy związkowych wzrosły o 30 proc. w stosunku do liczby zabójstw popełnionych w 2008r.

Śmierć w 2009 r. poniosło 101 związkowców i działaczy na rzecz obrony praw pracowniczych, w 2008 było to 76 osób. Regionalnie zjawisko przedstawia się następująco: 48 osób zabitych w Kolumbii, 16 w Gwatemali, 12 w Hondurasie, 6 w Meksyku, 6 w Bangladeszu, 4 w Brazylii, 3 na Dominikanie, 3 na Filipinach, 1 w Indiach, 1 w Iraku oraz 1 osoba w Nigerii. Kolumbia po raz kolejny jest krajem o największej liczbie zabójstw dokonywanych za działalność związkową. Bardzo niepokojący jest także wzrost przemocy na tym tle w Gwatemali i Hondurasie.

Związkowcy na świecie wciąż pozostają w więzieniach

Skazani są za działalność na rzecz obrony praw pracowniczych. W 2009 roku dołączyła do nich kolejna setka. Wielu innych zostało aresztowanych w Iranie, Hondurasie, Pakistanie, Korei Płd., Turcji i Zimbabwie. Ogólna sytuacja związków zawodowych w dalszym ciągu pogarsza się, w szczególności dotyczy to Egiptu, Rosji, Korei Płd. i Turcji.

Prawa związkowe są naruszane w brutalny sposób

W wielu przypadkach zupełnie bezkarnie, represje wobec działaczy związkowych nie ustają, zaś rządy nie wypełniają swojego zadania w zakresie zapewnienia przestrzegania praw związkowych oraz ochrony osób walczących w obronie praw pracowniczych. Rządy wielu krajów znowu pokazały swoje intencje utrzymania mocnej kontroli nad działalnością związkową. Związki zawodowe należą do czołowych organizacji walczących o demokrację, anty demokratyczne rządy są zagrożeniem dla demokracji ale także działań związkowych. Dowody takich działań widoczne są w Hondurasie czy Gwinei, gdzie protest przeciwko panującej juncie zamienił się w krwawą masakrę.

Łamane jest prawo do strajku

W wielu przypadkach pracownicy biorący udział w strajkach byli prześladowani, świadczą o tym raporty z niemalże całego świata. Prześladowania te przyjmują różną formę. Za udział w demonstracjach zatrzymani i aresztowani byli związkowcy w Algierii, Argentynie, Białorusi, Birmie, Wybrzeżu Kości Słoniowej, Egipcie, Hondurasie, Indiach, Iranie, Kenii, Nepalu, Pakistanie i Turcji. Zwolnienia z pracy z tytułu prowadzenia związkowej działalności odnotowane zostały na całym świecie. Natomiast w Bangladeszu 6 pracowników przemysłu tekstylnego, biorących udział strajku domagając się podwyżek płac, zmarło w wyniku policyjnej interwencji.

Nasilili się antyzwiązkowe praktyki pracodawców

Wiele firm na świecie zastraszało pracowników groźbą relokacji, zakończenia lub przeniesienia produkcji do innego kraju w przypadku utworzenia lub prowadzenia działań związkowych. Bardzo często pracodawcy odrzucali zaproszenie do rokowań zbiorowych. W niektórych krajach wprowadzone zmiany legislacyjne uelastyczyły kodeksy pracy, „rozluźniając” systemy ochrony socjalnej i uderzając w istniejące systemy stosunków pracy oraz ograniczając prawa związkowe. Innym negatywnym skutkiem kryzysu finansowego i gospodarczego jest fakt, iż wielu pracowników było zmuszonych do podejmowania pracy w warunkach niebezpiecznych i niestabilnych. Jak dowodzą szacunki MOP niemalże 50 proc. globalnej siły roboczej jest zatrudniona w takich właśnie warunkach. To dotyczy w szczególności w Specjalnych Stref Ekonomicznych w Południowo Wschodniej Azji i Środkowej Ameryce, pracowników domowych (Bliski Wschód Płd. Wsch. Azja), migrantów oraz pracowników rolnictwa. Warto zwrócić tutaj uwagę na fakt, że kobiety reprezentują większość zatrudnionych w wyżej wymienionych sektorach. Co więcej, wzrost nieformalnego zatrudnienia i rozwój atypowych form pracy jest widoczny we wszystkich systemach stosunków pracy oraz regionach. Pracownicy doświadczają olbrzymich trudności z organizowaniem się i egzekwowaniem związkowych praw.

Ochrona praw związkowych nie jest wolna od restrykcji

Fundamentalne prawa często zastrzeżone są dla pewnych kategorii pracowników w tym pracowników sektora publicznego. W wielu krajach surowymi restrykcjami objęte jest także prawo do strajku. Skomplikowane procedury, nałożenie obowiązkowego arbitrażu oraz bardzo szeroka interpretacja często używanego sformułowania „niezbędne usługi” również uniemożliwia egzekwowanie praw związkowych, pozbawiając pracowników legalnego prawa do reprezentowania członków i udziału w strajku.

MKZZ o Europie

Pracownicy europejscy podejmujący próbę utworzenia związków i prowadzenia działalności związkowej także są ofiarami różnych dyskryminacyjnych praktyk, choć może nie tak drastycznych jak w innych regionach świata. Dzieje się tak nawet w krajach o tradycyjnym modelu stosunków przemysłowych. Kryzys gospodarczy dotkliwie uderzył wiele europejskich gospodarek, zaś w szczególności ucierpieli pracownicy, których tysiące zostało zwolnionych na skutek przymusowych działań restrukturyzacyjnych. Protesty i demonstracje były odpowiedzią społeczeństw na brak umiejętności wielu rządów radzenia sobie z recesją jak również brak wprowadzenia skutecznych rozwiązań antykryzysowych chroniących biznes oraz pracowników.

Rosja złożyła skargę do MOP dotyczącą ciągłych ataków na związkowych liderów i prawa związkowe, interwencje rządowe, odmowę rejestracji i uznania działania związków zawodowych oraz ogólny brak podjęcia wysiłku w celu przeprowadzenia dochodzenia w sprawie łamania praw związkowych.

Belgijskie związki zawodowe także złożyły skargę do instytucji europejskich dotyczącą łamania prawa do strajku. Z kolei w Turcji nie nastąpił żaden postęp w ochronie praw związkowych. Odnotowano dramatyczny wzrost liczby spraw sądowych ograniczających działanie związków zawodowych. W 2009 r. wiele z demonstracji było rozgromionych przez policję także z użyciem siły. Łącznie 61 pracowników było aresztowanych za działalność związkową zaś wielu z nich zostało skazanych.

Sytuacja związków zawodowych ulega dalszemu pogorszeniu także na Białorusi pomimo wysiłków podejmowanych w celu przeciwdziałania dyskryminacji związków zawodowych, w postaci odmowy ich rejestracji, czy też zwolnień z pracy z tytułu działalności związkowej. Jednakże po raz pierwszy sąd przywrócił do pracy działacza związkowego, który został zwolniony z tytułu prowadzonej działalności na rzecz obrony praw pracowniczych.

Związkowe praktyki pracodawców i rządów

W całej Europie pracodawcy stosowali różne taktyki utrudniające związkom ich działalność. Zwolnienia z pracy za działalność związkową stanowią w dalszym ciągu popularną formę dyskryminacji stosowaną w krajach takich jak Chorwacja, Szwajcaria, Polska i Ukraina. W Albanii rząd niespodziewanie podjął działania prawne pozbawiające związków ich majątku co w drastyczny sposób ograniczyło możliwości ich działania. Alarmującą jest także tendencja atakowania członków rodzin działaczy związkowych skutkująca zwolnieniem z pracy bądź też innymi podobnymi praktykami.

Działania w celu osłabienia pozycji związków zawodowych odnotowane zostały także w Gruzji i na Ukrainie gdzie 106 procesów sądowych toczyło się przeciw związkom zawodowym oraz ich liderom.

W wielu krajach Europy prawo do strajku nie jest przestrzegane bądź w ogóle nie istnieje. W wielu krajach strajk jest dozwolony tylko w kontekście sporu zbiorowego. Czasami gdy strajk uznany jest za nielegalny uczestnicy oraz związek, który go zorganizował są pociągani do odpowiedzialności podlegając rozległym karom, jak miało to miejsce w Serbii.

Coraz bardziej niepokojąca w Europie staje się sytuacja związków zrzeszających pracowników służb publicznych. Estonia, Grecja, Niemcy, Turcja i Ukraina to przykłady krajów w których ci pracownicy nie są objęci prawem do zrzesza-

nia się. Prawo do rokowań zbiorowych jest kategorycznie zabronione dla pracowników służb publicznych w Bułgarii, Niemczech. Prawo w niewielkim stopniu przyzwala na rokowania w sprawie warunków zatrudnienia w Czechach, Portugalii, na Łotwie i w Turcji.

Praktyczne zastosowanie prawa odnoszącego się do funkcjonowania związków zawodowych pozostaje wiele do życzenia. Jednym z licznych przykładów może być Gruzja gdzie sąd nie zastosował prawa zakazującego antyzwiązkowej dyskryminacji, zaś w Chorwacji procesy sądowe są zbyt długie, wprowadzanie w życie decyzji jest nieskuteczne, zaś monitoring i dalsze postępowanie w związku z łamaniem praw pracowniczych są na bardzo niskim poziomie.

Niebezpiecznym i rozprzestrzeniającym się w Europie zjawiskiem jest handel ludźmi i praca przymusowa. Jak wskazują dane w Azerbejdżanie ponad 700 osób padło w 2009 roku ofiarą handlu ludźmi.

MKZZ o Polsce

Zjawisko dyskryminacji antyzwiązkowej nie jest obce także i Polsce gdzie podobnie jak w pozostałych krajach regionu, praktyki antyzwiązkowe ulegają intensyfikacji. Do kanonów antyzwiązkowej dyskryminacji należy stosowanie gróźb, manipulacja i zawstydzanie pracowników oraz zwolnienia z pracy.

W 2009 roku co najmniej 20 osób zostało zwolnionych za działalność związkową. W przypadku 4 osób udało się wywalczyć przywrócenie do pracy. Miało to miejsce m.in. w Polskich Liniach Lotniczych LOT gdzie dwie osoby- przedstawiciele związków zawodowych zostały zwolnione w czasie trwania rokowań zbiorowych z pracodawcą. Podobna sytuacja zdarzyła się w Grodzkim Przedsiębiorstwie Komunalnym przywrócono do pracy młodego pracownika, który został zwolniony za próbę utworzenia organizacji związkowej. Przywrócenie do pracy nie jest jednak sprawą łatwą, w wielu przypadkach sąd zarządza odszkodowanie w wysokości 3 miesięcznego wynagrodzenia, bez względu na fakt jak długo dana osoba pracowała dla firmy.

Egzekwowanie fundamentalnych praw związkowych ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania demokratycznych społeczeństw i globalnej gospodarki opartej na sprawiedliwości społecznej. MKZZ będzie kontrował walkę o obronę tych praw, solidarnie wspierając pracujące kobiety i mężczyzn, którzy stając w obronie praw pracowniczych ryzykują utratę pracy, wolności czy nawet życia.

VIII Zasadniczych Konwencji MOP, ratyfikowanych przez Polskę:

Nr 29 dotycząca pracy przymusowej

Nr 87 dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych

Nr 98 dotycząca stosowania zasad organizowania się i rokowań zbiorowych

Nr 100 dotycząca jednakowego wynagrodzenia dla pracujących kobiet i mężczyzn za pracę jednakowej wartości

Nr 105 dotycząca zniesienia pracy przymusowej

Nr 111 dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu

Nr 138 dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia

Nr 182 dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci.